

LBRIS

We know
books

Selecția autorilor și a textelor
Prof. dr. Al. Andrei

Cele mai frumoase **LECTURI**

ANTOLOGIE DE TEXTE LITERARE

Clasa a IV-a

*În conformitate cu programa
Ministerului Educației și Cercetării*

REGIS

Vasile Alecsandri

Tunetul	5
Paștele	6
Sămănătorii	7
Rodica	8
Lunca din Mircești	9
Malul Siretului	12
Concertul în luncă...	13

Ion Creangă

Moș Ion Roată și Vodă Cuza	16
-------------------------------------	----

Mihai Eminescu

Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie	24
Călin (file din poveste)	26
Mai am un singur dor	37

George Coșbuc

Trei, Doamne, și toți trei	39
Noi vrem pământ! ...	43

I. L. Caragiale

D-l Goe	46
Bubico	54

Emil Gârleanu

Vulturul	63
Părăsită.....	66
Trandafirul.....	70
Frunza	73

Octavian Goga

Noi	77
O ramură întârziată .	79
Doina.....	80
Scrisoare.....	81

Cezar Petrescu

Fram, ursul polar.....	83
------------------------	----

I. Al. Brătescu-Voinești

Nicușor.....	109
--------------	-----

Ion Agârbiceanu

Bunica Safta	118
La fân	132

B. Șt. Delavrancea

Bunicul.....	140
Bunica	145

Elena Farago

Fluturii	150
Licuriciul	151
Vine toamna	153
Doi prieteni	154

Edmondo de Amicis

Cuore, inimă de copil.....	156
-------------------------------	-----

Jonathan Swift

Călătoriile lui Gulliver În Țara Piticilor.....	166
În Țara Uriașilor....	177

Jack London

Colț Alb.....	184
---------------	-----

Johanna Spyri

Heidi	197
-------------	-----

Alphonse Daudet

Tartarin din Tarascon	218
--------------------------------	-----

Carlo Collodi

Pinocchio	226
-----------------	-----

Hector Malot

Singur pe lume	251
----------------------	-----

Lewis Carroll

Alice în Țara Minunilor.....	271
---------------------------------	-----

Mark Twain

Aventurile lui Tom Sawyer	293
------------------------------------	-----

Eleanor H. Porter

Pollyanna	317
-----------------	-----

Vasile ALECSANDRI*(1821-1890)***Tunetul**

Pe lanul lung și verde cu grâul răsărit
O umbră călătoare se-ntinde-ncet și trece,
Precum un râu de munte când gheața s-a topit,
Se varsă peste maluri câmpiile să-nece.

E umbra unor nouri, albi, ușori, mărunți,
Ce lunecă sub soare, clădind un lanț de munți;
Ei vin în miezul zilei c-un surd și tainic sunet
Și, ca semnal de viață, aprind în cer un tunet.

Văzduhul bubuiește!... pământul dezmoțit
Cu mii și mii de glasuri semnalului răspunde,
Și de asprimea iernei simțindu-se ferit,
De-o nouă-ntindere ferice se pătrunde.

La răsărit urare! urare la apus!
Un cârd de vulturi ageri, rotindu-se pe sus,
Se-nalță ca s-asculte mult vesela fanfară
Ce buciună prin nouri frumoasa primăvară.

De Paști în satul vesel căsuțele-nălbite
Lucesc sub a lor malduri de trestii aurite
Pe care cocostârcii, înfipti într-un picior,
Dau gâtul peste aripi, tocând din ciocul lor.

Un scrânciob mai la vale pe lângă el adună
Flăcăi și fete mândre ce râd cu voie bună;
Și-n sunet de vioare, de cobze și de nai
Se-ntoarce hora lină, călcând pe verde plai.

Bâtrâni cu fețe stinse, români cu fețe dalbe,
Românce cu ochi negri și cu ștergare albe
Pe iarba răsărită fac praznic la un loc,
Iar pe-mpregiur copiii se prind la luptă-njoc.

Și scrânciobul se-ntoarce, purtând în legănare
Părechi îmbrățișate cu dulce înfocare,
Ochiri scânteietoare și gingașe zâmbiri
Ce viu răspând în aer electrice luciri.

Sămănătorii harnici, cu sacul subsuoară,
Pășescu-n lungul brazdei pe fragedul pământ;
Pe culme, pe vâlcele se suie și coboară
Zvârlind în a lor cale semința după vânt.

„O mie!“ zice unul menind cu veselie,
„Noroc și roadă bună!“, adaoge un alt.
„Ca vrabia de toamnă rotund spicul să fie!
Ca trestia cea naltă să fie paiul nalt!

Din ziori și până-n noapte tot grâul să răsară;
În el să se ascundă porumbii osteniți,
Și când flăcăi și fete vor secera la vară,
În valuri mari de aur să-noate rătăciți!“

Sămănătoiii veseli spre fund înaintează,
De-a curmezișul brazdei boroanele pornesc,
Și grapele spinoase de-aproape le urmează,
Îngroapă-ncet semința și câmpul netezesc.

Purtând cofiță cu apă rece
Pe ai săi umeri albi, rotunzori,
Juna Rodica voioasă trece
Pe lângă junii sămănători.

Ei cu grăbire îi sar în cale,
Zicând: „Rodică, floare de crin,
În plin să-ți meargă vrerile tale,
Precum tu, dragă, ne ieși cu plin

S-ajungi mireasă, s-ajungi crăiasă!
Calea să-ți fie numai cu flori,
Și casa casă, și masa masă
Și sânul leagăn de pruncușori!“

Cu grâul de aur ei o presoară,
Apoi cofița întreagă-o beu,
Copila râde și-n cale-i zboară,
Scuturând grâul din părul său.

Bate vânt de primăvară și pe muguri îi deschide;
Vântul bate, frunza crește, și voioasă lunca râde,
Sub verdeța drăgălașă dispar crengile pe rând,
Și sub crengi umbroase mierla sare șuierând.

O! minune, farmec dulce! O! putere creatoare!
În oricare zi pe lume iese câte-o nouă floare,
Ș-un nou glas de armonie completează imnul sfânt
Ce se-nalță cătră ceruri de pe veselul pământ.

Tot ce simte și viază, feară, pasere sau plântă
În căldura primaverii naște, saltă, zboară, cântă,
Omul își îndreaptă pasul cătră desul stejăriș,
Unde umbra cu lumina se alungă sub frunziș.

El se duce după visuri; inima lui crește plină
De o sacră melodie, melancolică, divină,
De o tainică vibrație, de-un avânt inspirator
Ce-i aduc în pept suspinuri și-n ochi lacrimi de amor.

Este timpul renvierii, este timpul rennoirei,
Ș-a sperărei zâmbitoare, ș-a plăcerii, ș-a iubirei,
Paserea-și gătește cuibul, floarea mândrele-i colori,
Câmpul via sa verdeață, lanul scumpele-i comori.

Sus, paingul pe un frasin, urzind pânza-i diafană,
 Cu-al său fir de-argint subțire face-o punte-aeriană,
 Iar în leagăn de matasă gangurul misterios
 Cu privighetoarea dulce se îngână-armonios.

Jos pe la tulpini, la umbră, fluturii, flori zburătoare,
 Se-ndrăgesc în părechere pe sân alb de lăcrămioare,
 Și, ca roi de petre scumpe, gândăceii smălțuiți
 Strălucesc, vie comoară, pe sub ierburi tăinuți.

O pătrunzătoare șoaptă umple lunca, se ridică.
 Ascultați!... stejarul mare grăiește cu iarba mică,
 Vulturul cu ciocârlia, soarele cu albul nor,
 Fluturul cu plânta, râul cu limpidele izvor.

Și stejarul zice ierbei: „Mult ești vie și gingașă!“
 Fluturașul zice floarei: „Mult ești mie dragălaşă!“
 Vulturul uimit ascultă ciocârlia ciripind;
 Râu, izvoare, nouri, raze se împreună iubind.

Luncă, luncă, dragă luncă! rai frumos al țării mele,
 Mândră-n soare, dulce-n umbră, tainică la foc de stele!
 Ca grădinele Armidei, ai un farmec răpitor,
 Și Siretul te încinge cu-al său braț dismierdător.

Umbra ta răcoritoare, adormindă, parfumată,
 Stă aproape de lumină, prin poiene tupilată,

Ca o nimfă pânditoare de sub arbori înfloriți,
 Ea la sânul ei atrage călătorii fericiți.

Și-i încântă, și-i îmbată, și-i aduce la uitare
 Prin o magică plăcere de parfum și de cântare,
 Căci la tine, luncă dragă, tot ce are suflet, grai,
 Tot șoptește de iubire în frumoasa lună mai!

Aburii ușori a nopții ca fantasme se ridică
Și, plutind deasupra luncii, printre ramuri se despică,
Râul luciu se-ncovoie sub copaci ca un balaur
Ce în raza dimineții mișcă solzii lui de aur.

Eu mă duc în faptul zilei, mă așez pe malu-i verde
Și privesc cum apa curge și la cotiri ea se perde,
Cum se schimbă-n vălurile pe prundișul lunecos,
Cum adoarme la bulboace, săpând malul năsipos.

Când o salcie pletoasă lin pe baltă se coboară,
Când o mreană saltă-n aer după-o viespe sprintioară,
Când sălbaticile rațe se abat din zborul lor,
Bătând apa-ntunecată de un nour trecător.

Și gândirea mea furată se tot duce-ncet la vale
Cu cel râu care-n veci curge, far-a se opri din cale,
Lunca-n giuru-mi clocotește; o șopârlă de smarald
Cătă țintă, lung la mine, părăsind năsipul cald.

În poiana tăinuită unde zbor luciri de lună,
Floarea oaspeților luncii cu grăbire se adună,
Ca s-asculte-o cântăreață revenită-n primăvară,
Din străinătatea neagră, unde-i viața mult amară.

Roi de flăcări ușurele, lucioli scânteietoare
Trec în aer, stau lipite, de luminărele-n floare
Răspândind prin crengi, prin tufe o văpaie albăstrie
Ce mărește-n mezul nopții dalba luncii feerie.

Iată, vin pe rând, păreche, și pătrund cole-n poiană
Bujorelul vioi, rumen, cu năltuța odoleană,
Frățiori și romanițe care se ațin la drumuri,
Clopoței și mazărele, îmbătate de parfumuri.

Iată frageda sulcină, stelișoare, blânde nalbe,
Urmărind pe busuiocul iubitor de sânuri albe,
Dediței și garofițe, pârguite-n foc de soare,
Toporași ce se închină gingașelor lăcrimioare.

Vine cimbrul de la câmpuri cu fetica de la vie,
Nufărul din baltă vine întristat, fără soție,
Și cât el apare galbin, oacheșele vioarele
Se retrag de el departe, răsând vesel între ele.

În poiană mai vin încă elegante floricele,
 Unele-s condurii doamnei și-n rochiți de rândunele,
 Altele purtând în frunte, înșirate pe o rază,
 Picături de rouă dulce care-n umbră scânteiază.

Ele merg, s-adună-n grupe, se feresc de buruiene
 Și privesc sosind prin aer zburători cu mândre pene,
 Dumbrăvenci, ganguri de aur ce au cuiburi de matasă,
 Ciocârlii, oaspeți de soare, rândunele, oaspeți de casă.

Mierle vii șuierătoare, cucul plin de îngâmfare,
 Gaița ce imitează orice sunete bizare,
 Stigleți, presuri, macalendri ce prin tufe se alungă
 Și duioase turturele cu dor lung, cu jale lungă.

Iată, vin și gândăceii în hlamide smălțuite;
 Iată, grieri, iată fluturi cu-aripioare pudruite,
 Și culbeci care fac coarne purtându-și casa-n spinare...
 La ivirea lor poiana clocotește-n hohot mare.

Iată-n urmă și albine aducând în gură miere...
 Zburătorii gustă-n grabă dulcele rod cu plăcere,
 Apoi sorb limpedea rouă din a florilor potire,
 Șoptind florilor în taină blânde șoapte de iubire.

Dar, tăcere!... Sus pe-un frasin un lin freamăt se aude!
 Toți rămân în așteptare. Cântăreața-ncet prelude.

Vântul tace, frunza deasă stă în aer neclintită...
 Sub o pânză de lumină lunca pare adormită.

În a nopții liniștire o divină melodie
 Ca suflarea unui geniu pintre frunzi alin adie,
 Și tot crește mai sonoră, mai plăcută, mai frumoasă,
 Pân'ce umple-ntreaga luncă de-o vibrație-armonioasă.

Gânditoare și tăcută luna-n cale-i se oprește,
 Sufletul cu voluptate în estaz adânc plutește,
 Și se pare că s-aude prin a raiului cântare
 Pe-ale îngerilor harpe lunecând mărgăritare.

E privighetoarea dulce care spune cu uimire
 Tainele inimii sale, visul ei de fericire...
 Lumea-ntreagă stă pătrunsă de-al ei cântic fără nume...
 Macul singur, roș la față, doarme, dus pe ceea lume!

Moș Ion Roată și Vodă Cuza

Între țăranii fruntași care au luat parte, împreună cu boierii, cu episcopii și cu mitropolitul țării la Divanul ad-hoc din Moldova, în 1857, era și moș Ion Roată, om cinstit și cuviincios, cum sunt mai toți țăranii români de pretutindeni. Numai atâta, că moș Ion Roată, după câte văzuse și după câte pățise el în viața sa, nu prea punea temei pe vorbele boierești și avea gădilici la limbă, adică spunea omului verde în ochi, fie cine-a fi, când îl scormolea ceva la inimă. Așa e țăranul: nu prea știe multe. Și moș Ion Roată, fiind țăran, cum v-am spus, deși se-nvrednicise a fi acum printre boieri, nu avea ascunzători în sufletul său.

În Divanul ad-hoc din Moldova erau boieri de toată mână: și mai mari, și mai mici; și mai bătrâni, și mai tineri; și mai învățați, și mai neînvățați, cum îi apucase timpul. Între acești din urmă erau de-alde bătrânul Alecu Forăscu, poreclit și Tololoiu, Grigore Cuza și alți câțiva de-alde aceștia, care, ținându-se de obiceiurile strămoșești, în toate sărbătorile ascultau cu evlavie slujba bisericească de la început până la sfârșit, cântând și citind la strană de-a valma cu dascălii și preoții bisericii; iar la zile mari, ca să le ticnească vesele, împărțeau bucățica de pâine cu orfanii, cu văduvele și cu alți nevoiași, cum apucară din părinți. Atâta-i

ajungea capul, atâta făceau și ei pe vremea lor, Dumnezeu să-i ierte și să-i odihnească, unde-or fi acolo, că bună inimă mai aveau!

Dar să ne întoarcem iar la Divanul ad-hoc. Aici, ca în toate adunările de felul acestora, se făcea vorbă multă; și era lucru firesc să se facă, fiind în luptă *timpul de față cu cel trecut*, pentru cea mai dreaptă cauză a neamului românesc: Unirea, sfânta Unire!

Boierii cei mai tineri, crescuți de mici în străinătate, numai cu franțuzească și nemțească, erau cârtitori asupra trecutului și cei mai guralivi totodată. Vorba, portul și apucăturile bătrânești nu le mai veneau la socoteală. Și din această pricină, unii, în aprinderea lor, numeau pe cei bătrâni: rugini învechite, ișlicari, strigoi și câte le mai venea în minte, după cum le era și creșterea; dă, învățați nu-s?...

Nu-i vorbă că și nătângia unor bătrâni era mare. Uneori, când se mâniau, dădeau și ei tinerilor câte-un ibrișin pe la nas, numindu-i: bonjuriști, duelgii, pantalonari, oameni smintiți la minte și ciocoi înfumurați, lepădați de lege, stricători de limbă și de obiceiuri. În așa împoncișare de idei se aflau boierii bătrâni cu tineretul din Divanul ad-hoc al Moldovei, cu toate că și unii și alții erau pentru "Unire". Numai atâta, că bătrânii voiau "Unire" cu tocmală, iar tinerii "Unire" fără socoteală, cum s-a și făcut.

Toate ca toatele, dar mare luptă aveau unii dintre boierii tineri cu cuconul Alecu Forăscu, care, una-două,

LIBRIS

Îi tolocănea, muștrându-i; ba că nu vorbesc drept românește, cum vorbeau părinții lor, ci au corchezit graiul strămoșesc, de nu-i mai înțelege nimene; ba că “umblați cu șurubele, să ne trageți butucul”; ba că “face omul cu cineva o tovărășie cât de mică, și tot urmează învoială între părți, iar nu așa cu ochii închiși”, căci, “dacă n-ai carte, n-ai parte”, scurtă socoteală; ba că, “de când cu străinătatea, v-ați înstrăinat și legea, și limba, și inima, și chiar dragostea sătenilor; și după nepăsarea și risipa ce o facem, zvârlind banul pe lucruri de nimica, puțin mai avem de înstrăinat, și nu-i departe vremea aceea, pe cât văd eu. Întrebați pe bieții nemernici de săteni, să spuie ei dacă mai cunosc cine le e stăpân. Au rămas ca niște câini ai nimănui, sărmanii oameni! Cine se scoală mai dimineață, acela e mai mare în sat la ei, de-i horopsește și-i țuhăiește mai rău decât pe vite! Ciocoismul și străinii să trăiască, și las’ pe dânșii, că ne scot ei la covrigi!” Ba că “vai de țara care ajunge s-o puie copiii la cale”; ba că “vorba multă, sărăcia omului”, și, dacă li-i treaba de-așa, facă ei ce-or ști, că el mai bine se duce acasă, că-i plouă cail în spate și-i stau vitele cu dinții la stele, din pricina slugilor, cărora puțin le pasă de munca stăpânului; și câte și mai câte năzdrăvănii de-alde aceste. Las’ pe bătrâni să te descânte și să te judece ei, în legea lor, că nu-ți mai trebuie alt popă... Și iaca așa cu de-alde cuconul Alecu Forăscu.

Acum vine alta la rând.

Într-una din zile, cum vorbea frumos un boier

dintre cei tineri, iaca și moș Ion Roată sare cu gura:

— Aveți bunătate de vorbiți mai moldoveneste, cucoane, să ne dumerim și noi; căci eu, unul, drept vă spun, că nu pricep nimica, păcatele mele!

Un oarecare boier întâmpină atunci pe moș Ion Roată, zicându-i cu glas poruncitor și răutăcios:

— Dar ce nevoie mare este să înțelegi tu, mojicule? Tacă-ți leoarba, dac-ai venit aici; c-apoi întoarce-ne-vom noi acasă, și helbet! nu ți-a lua nime din spate ce știu eu... Auzi obrăznicie! Tu... *cu optzeci de mii de fâlci de moșie*, și el un ghiorlan c-un petic de pământ, și uite ce gură face alătura cu mine!...

Moș Ion Roată, simțindu-se lovit până în suflet, răspunde atunci cu glas plângător:

— Dar bine, cucoane, dacă nu v-a fost cu plăcere să picepem și noi câte ceva din cele ce spuneți dumneavoastră, de ce ne-ați mai adus aici să vă bateți joc de noi? Ei, cucoane, cucoane! Puternic ești, megieș îmi ești, ca răzeș ce mă gălesc, și știu bine că n-are să-mi fie moale când m-oi întoarce acasă, unde mă așteaptă nevoile. Dar să nu vă fie cu supărare, ia, palmele aceste țărănești ale noastre, străpunse de pălămidă și pline de bătăături, cum le vedeți, vă țin pe d-neavoastră de atâta amar de vreme și vă fac să huzuriți de bine. Și mai mult decât atâta: orice venetic, în țara asta, este oploșit de dumneavoastră, și-l priviți cu nepăsare cum ne suge sângele, și tăceți și-l îmbrățișați! Numai noi, vite de muncă, vă suntem dragi ca sarea în ochi... Din *mojici*,